

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Дипломна робота
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
на тему:
**«СУБ'ЄКТИВНА МОДАЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА
МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЗМІ)»**

Виконала:

Студентка VII курсу 71 групи

Напряму підготовки: 8.02030302

Мова і література (англійська)*

денної форми навчання

Тищенко Олександра Василівна

Наукові керівники:

доктор філологічних наук, професор

Буніятова Ізабелла Рафаїлівна

ЖИТОМИР 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1. Специфіка та лінгвостилістичні ознаки політичного дискурсу.....	6
1.2. Функції та жанри політичного дискурсу.....	13
1.3. Модальність як прояв відношення мовця до дійсності	20
1.4. Теоретичні засади вивчення суб'єктивної модальності. Категоризація суб'єктивної модальності	24
Висновки до Розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ СУБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРВ'Ю	33
2.1. Мовні засоби вираження суб'єктивної модальності.....	33
2.2. Суб'єктивна модальність як засіб впливу та переконання в політичному дискурсі.....	40
Висновки до Розділу 2.....	49
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	51
RESUME.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	55

ВСТУП

На сьогоднішній день ні для кого не є секретом, що всім світом править політика, політичні діячі. Вони віками розробляли систему маніпулювання народом через свої промови та виступи, через світові ЗМІ. Науковці всього світу досліджували та будуть досліджувати це явище ідеально продуманого мовлення, явища – політичного дискурсу.

Політичний дискурс являється одним із найвпливовіших феноменів в історії людства відколи почала існувати перша держава зі своїм політичним устроєм. Тому політичний дискурс відображається у промовах політичних діячів. Промови політичних діячів – це один з основних засобів переконання слухачів та розповсюдження політичної ідеології серед населення. Такий вплив відбувається як через безпосереднє сприйняття адресатом політичного тексту, так і опосередковано – через засоби масової інформації (телевізійні програми, газетні, журнальні статті, публікації в інтернет-виданнях тощо).

Мовна особистість та одночасно дискурс відіграють роль продукту комунікативної активності мовця. Саме категорія модальності містить в собі відношення мовця до дійсності. Модальність – це один із способів прояву ідіостильових особливостей автора в дискурсі, політичному дискурсі скажімо.

Значний внесок у дослідження категорії суб'єктивної модальності здійснили наступні вчені, як Ш. Балі (1955 р., 2003 р.), О. І. Беляєва (1985 р., 2010 р.), В. В. Виноградов (1971, 1975, 1981, 1988 рр.), Г. О. Золотова (1962 р., 2009 р.), Ф. Р. Палмер (1986 р., 2009 р.), В. З. Панфілов (1960 р.). Вивчення у сфері мовної комунікації політичного дискурсу здійснювали Г. П. Анрі (1773 р. 1923 р., 1878 р.), Ф. С. Бацевич (2007 р., 2010 р.), О. І. Воробйова (2009 р.), Р. Моро (1976 р.), М. Пешо (1982 р.), А. П. Чудінов (2003 р., 2008 р.).

Проте, модальність залишається об'єктом вивчення багатьох науковців, через те, що модальні словосполучення та слова визначаються однією із найнесумісніших лексико-граматичних категорій слів і привертають інтерес науковців.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю ґрунтовного аналізу структурних лінгвальних особливостей суб'єктивної модальності політичного дискурсу в сучасних англомовних ЗМІ.

Мета дослідження: здійснити аналіз лінгвальних засобів вираження суб'єктивної модальності політичного дискурсу в сучасних англомовних ЗМІ.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- опрацювати літературу за темою дослідження;
- дослідити особливості лінгвальних засобів вираження політичного дискурсу;
- здійснити аналіз лінгвальних засобів суб'єктивної модальності в сучасних англомовних ЗМІ.

Об'єктом дослідження є суб'єктивна модальність в сучасних англомовних ЗМІ на матеріалі інтерв'ю.

Предмет дослідження: лінгвальні особливості суб'єктивної модальності політичного дискурсу в сучасних англомовних ЗМІ.

Основні **методи** дослідження: теоретичний аналіз літератури, політичних інтерв'ю; критичний аналіз досліджень з даної проблеми; описовий метод (для характеристики особливостей політичного дискурсу); компонентний аналіз (для аналізу лінгвальних особливостей матеріалів ЗМІ), дискурсивний аналіз.

Теоретичне значення роботи полягає в ґрунтовному аналізі лінгвальних особливостей суб'єктивної модальності політичного дискурсу в сучасних англомовних ЗМІ на матеріалі інтерв'ю.

Практичне значення роботи. Результати та матеріал наукової роботи можуть бути використані в системних дослідженнях з проблем політичних комунікацій, у лекційних та практичних мовознавчих курсах.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній вперше структуризовані елементи суб'єктивної модальності та аналіз їх реалізації в сучасному політичному дискурсі.

Апробація дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися та обговорювалися на VII Всеукраїнській науково-практичній

конференції студентів, аспірантів і молодих науковців «Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації».

Структура роботи. Визначається метою та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, резюме, додатків та списку використаних джерел.

У вступі визначено об'єкт і предмет дослідження, мету, теоретичне значення роботи, практичне значення роботи, наукова новизна роботи, апробація роботи, структура роботи.

У розділі 1 «Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження» з'ясовується визначення політичний дискурс – це поняття, що охоплює мову політиків, ідеологію, суспільні процеси та інші соціальні та історичні чинники, що взаємодіють між собою. Головною метою політичного дискурсу є не просто опис, а створення ґрунту для переконання слухачів, спонукання їх до дії, це й визначає його ефективність.

Також з'ясовується визначення суб'єктивна модальність – це вираження ставлення особи мовця до висловлювання (впевненість / невпевненість, згода / незгода, експресивна оцінка).

У розділі 2 «Лінгвальні засоби суб'єктивної модальності на матеріалі політичних інтерв'ю» з'ясовуються найефективніші засоби, які є необхідними для створення політичних промов та звернень до електорату, щоб мати властивість впливати та переконувати слухачів та читачів. Технологія переконання та впливу можуть бути спеціальна інтонація, щоб привернути увагу аудиторії, порушення правил узгодження часів, щоб підкреслити потрібний аспект, спеціально підібрана лексика, щоб викликати у слухача відповідну реакцію. Але дослідивши англomовні матеріали ЗМІ, можемо стверджувати, що найпоширенішими і найвпливовішими серед них є модальні слова.

У загальних висновках підводяться підсумки проведеного дослідження, окреслюються його подальші перспективи.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Зв'язок між мовою і політикою проявляється, насамперед, в тому, що жоден політичний режим не може існувати без комунікації. Мова потрібна політикам для того, щоб інформувати, давати вказівки, проводити законодавчі акти, переконувати і таке інше. Специфіка політики, на відміну від низки інших сфер людської діяльності, полягає в її переважно дискурсивному характері: багато політичних дій за своєю природою є мовними діями.

Пильний інтерес науковців до вивчення природи політичного мовлення розширює межі лінгвістичних досліджень. Це уможливорює виокремлення ширшого поняття, що охоплює не лише лінгвістичний аспект, а й суспільну та історичну ситуації, індивідуальні особливості мовця та реципієнта.

Дискурс у широкому сенсі є складною єдністю мовної практики і екстралінгвістичних факторів, необхідних для розуміння тексту, тобто дає уявлення про учасників комунікації, їхні цілі, умови вироблення та сприйняття повідомлення. Розуміння політичного дискурсу має на увазі знання фону, очікувань автора і аудиторії, прихованих мотивів, сюжетних схем, логічних переходів, що є панівними в конкретну епоху.

Виходячи із тлумачення дискурсу як зв'язного тексту сукупно з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками, визначаємо політичний дискурс як поняття, що охоплює мову політиків, ідеологію, суспільні процеси та інші соціальні та історичні чинники, що взаємодіють між собою.

За основними ознаками політичний дискурс поділяється на тоталітарний та демократичний. За характером домінуючої інтенції в політичному дискурсі також можна виділити жанри: ритуальні, орієнтаційні, агональні.

Пожвавлений інтерес до вивчення проблем вербального спілкування в наш час є цілком закономірним явищем. Саме категорія модальності несе в собі відношення мовця до дійсності. Модальність розглядається як функціонально-семантична категорія, мовна універсаль, що проявляється в основних

категоріях мови. Ця мовна категорія виступає важливим елементом комунікації, виражаючи відношення того, хто говорить до висловлювання, і є невід'ємною властивістю тексту, що вміщує відношення автора до дійсності, є основною складовою прагматичного компоненту тексту.

Традиційно модальність поділяється на два типи: об'єктивну та суб'єктивну. Перша розуміється як відношення висловлення до позамовної дійсності, оформлене граматично, друга – як вираження відношення того, хто говорить (пише) до того, кому він повідомляє.

Суб'єктивна модальність – це вираження ставлення особи мовця до висловлювання (впевненість / невпевненість, згода / незгода, експресивна оцінка). Вона є факультативною ознакою висловлювання, та її семантичний об'єм ширший від семантичного об'єму об'єктивної модальності. Мовними засобами цього виду модальності є порядок слів, інтонація, лексичні повтори, модальні слова і дієслова, вигуки, вставні слова і словосполучення, вставні речення, порядок слів у реченні [37; с. 180]. Сміслову основу суб'єктивної модальності утворює поняття оцінки в широкому розумінні слова, включаючи не лише логічність кваліфікації повідомлюваного, але й різні види емоціональної реакції.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що в політичному дискурсі найбільше вживаються модальні слова для вираження власної думки та впливу на адресата (58% всього опрацьованого матеріалу). Також, було помічено дієслова мовлення, думки, почуття (18%), фонетичні засоби модальності (10%), інтимізацію (6%), риторичні запитання та емоційно забарвлену лексику (6%), кліше (3%). Підсумовуючи все сказане, відзначимо, що політичні діячі найбільше використовують у своєму мовленні лексико-граматичні засоби вираження модальності, за допомогою модальних дієслів *can, may, must, shall, will* та інші.

RESUME

Today, is not a secret, that the whole world ruled by politics and politicians. They developed the manipulate system by centuries through their speeches and performances by world media. The researchers around the world studied and will study this phenomenon of perfectly speech, phenomenon of political discourse.

The **theme** of the project is Subjective Modality in Political Discourse (on the Example of English-Speaking Mass Media).

The basic concepts: lingual features; subjective modality; objective modality; modality; political discourse; English-Speaking Mass Media; discourse.

The **subject** of the research: the lingual features of subjective modality in political discourse in the contemporary English-Speaking Mass Media.

The **object** of the investigation: subjective modality in political discourse on the example of English-Speaking Mass Media (interview).

The research **aim:** to analyze the lingual features of expressing subjective modality in political discourse in the contemporary English-Speaking Mass Media.

Research methods: theoretical analysis of literature, political interviews; critical analysis of studies from this issue; descriptive methods (for the characteristic features of political discourse); component analysis (analysis of media materials' lingual features); discourse analysis.

Practical value: The results and research material can be used in systems research on problems of political communication, in lectures and practical linguistic courses.

The project **consists of:** introduction, chapter 1 and chapter 2, conclusions for each of them, general conclusions, resume and references.

Such a study is important in order to current political situation in the world. And how political discourse affects human mind.

The findings from this research provide evidence that in political discourse most used modality words, to express their own opinion and influence the recipient.

Also, the verbs of speech, thoughts, feelings (18%), modalities' phonetic means (10%), intensification (6%), rhetorical questions and emotive lexicon (6%), cliché (3%).

The main conclusions drawn from this study are that all world political leaders use political discourse to have an impact on the audience. They use lexical, grammatical, lexico-grammatical means of expressing modality. And the most widely used is the lexico-grammatical, using modal verbs can, may, shall, will and the others.